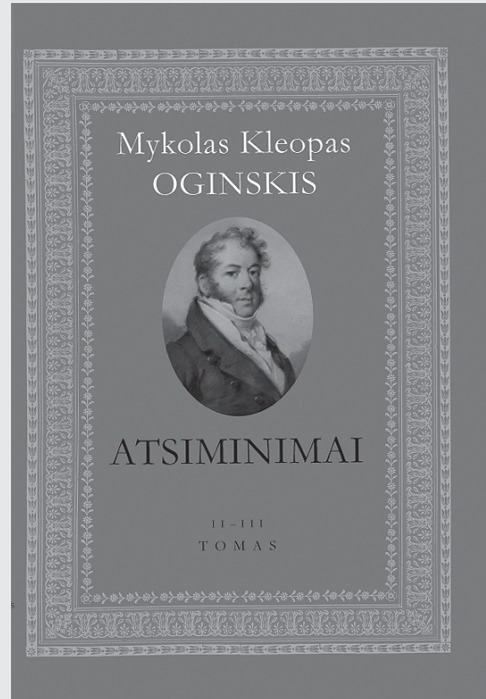

MYKOLAS KLEOPAS OGINSKIS

(1765 09 25–1833 10 15)

250-ųjų gimimo metinių aktualizavimo
prielaidos ir gairės

1786 m. į Abiejų Tautų Respublikos (ATR) Seimą buvo išrinktas vienas jauniausių to meto politikų – 21 metų kunigaikštis Mykolas Kleopas Oginskis. „Tarnauti Tėvynei!“ – toks buvo šios neeilinės asmenybės – ypatingojo pasiuntinio, įgaliotojo ministro, Gegužės 3-osios Konstitucijos signataro, paskutinio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) iždininko (finansų ministro), Tado Kosciuškos sukilimo dalyvio, maištingo emigranto, Vilniaus universiteto mokslo tarybos garbės nario, LDK atkūrimo vizijos puoselėtojo – gyvenimo credo.

2009 m. Regionų kultūrinių iniciatyvų centro išleisčių Mykolo Kleopo Oginskio „Atsiminimų“ II–III tomo viršelis. Dailininkė Deimantė Rybakovienė

Šiandienei visuomenei M. K. Oginskio vardą primena nebent polonezas „Atsisveikinimas su Tėvyne“ – tas nesenstantis, nesunaikinamas muzikinis Tėvynės ilgesio ir laisvės testamentas... Iš bekraščių horizontų prakilniui ilgesiu atvilnijusi polonezo melodija, jo raiškiai moduluoti, atsikartojantys akordai smelkte įsismelkia į širdies ir vaizduotės gelmes, primindami dramatiškus XVIII a. įvykius, kurių metu ATR, o tuo pačiu ir Lietuvos vardas ilgam buvo ištrintas iš Europos politinių žemėlapių. M. K. Oginskis priklausė tai patriotų kartai, kuri pirmoji patyrė ir išgyveno Tėvynės praradimo gėlą...

1822 metų rudenį. Iliuzija pavirtusios visos pastangos ginklu, derybomis, dekretų projektais prikelti pavergtą Tėvynę. Bręsta naujos represijos prieš tuos, kurie dar neparado šio tikslo įgyvendinimo vilties. M. K. Oginskis paskutinį kartą iš Vilniaus keliauja į Rietavą. Krinta baisi šlapdriba. Permirkę, neišbrendami laukai ir keliai. Šeši stiprūs arkliai vos velka pašto karietą. Lėtai slenka nualinto krašto peizažas. Nenusakomas skurdas. Beviltiškas kelių taisančių išbadėjusių, skarmaluotų baudžiauninkų vargas... Oficialus kelionės tikslas – sutvarkyti „Rietavo dvaro nuosavybės reikalus“. Neoficialus – pačiu prasčiausiu metų laiku įvertinti strategines prielaidas šiame, nuo carinės valdžios akių nutolusiame užkampyje, Prūsijos kaimynystėje įkurti paskutinę kunigaikščių Oginskių rezidenciją, čia įkūnyti humanizmo principais pagrįsto valstybės modelio viziją. M. K. Oginskis supranta, kad šiam užmojiui po paties gyvenimo nebeužteks. Kaip didžiausią atsisveikinimo dovaną priims iš katorgiško kelio tvarkymo darbų išgelbėtą Rietavo

kaimiečių dėkingumą. Gruodžio speigams kaustant žemę, pasuks tuo pačiu keliu atgal į Vilnių, po to į Paryžiaus, Drezdeno pusę. Nuo Rietavo prasidės tikrasis atsisveikinimas su Tėvyne. Kas beįsgirs atodūsi: „Praeityje – rožės ir erškėčiai, prieš akis – erškėčiai ir tik erškėčiai.“

Ištisą dešimtmetį iš paskutinės emigracijos buveinės, iš saulėtos Florencijos mintys lėks ir lėks į šitą kraštą. Su didžiausia įtampa ir sielvartu M. K. Oginskis stebės 1831 m. sukilimo dramą, dukters Amelijos šeimos (jos vyras grafas Karolis Zaluskis – vienas iš sukilimo vadovų) likimą; matys baisias sutemas, kurios uždengs Tėvynės padangę uždarius Vilniaus universitetą, kurio reformai tiek daug įdėta pastangų 1803 metais. Nuo sunkių išgyvenimų ir podagros virpanti ranka ilgai nepakels plunksnakočio dramatiškam Tėvynės likimui aprašyti.

M. K. Oginskiui nebuvo lemta pamatyti, kaip jo sūnus Irenėjus, o vėliau ir vaikai Bogdanas Rietave išvystė laikmetį pralenkusią reformų, švietimo, kultūros, mokslo, technikos naujovių diegimo programą.

1835 m. Irenėjus Oginskis Rietave panaikino baudžiavą. Čia sparčiai pradeda formotis laisvų, pasiturinčių valstiečių luomas.

1846 m. nenuilstantis švietėjas Laurynas Ivinskis pradėjo leisti garsiuosius kalendorius „Metskaiflius ūkiškus“.

(Nukelta į 68 p.)

Mykolo Kleopos „Atsiminimai“, saugomi Vilniaus universiteto bibliotekoje. Nuotrauka iš redakcijos archyvo

(Atkelta iš 67 p.)

1859 m. atidaryta pirmoji Lietuvoje žemės ūkio mokykla, pavadinta „Rietavo ūkininkystės mokykla“ vardu.

1872 m. Rietave duris atvėrė pirmoji Lietuvoje šešiametė muzikos mokykla, padėjusi pagrindą orkestrų kultūros išvystymui.

1882 m. iš Rietavo per Plungę į Kretingą buvo nutiesta pirmoji Lietuvoje telefono linija.

1892 m. Rietave Šv. Velykų rytmetį Mykolo Arkangelo bažnyčioje nušvito didysis „Žerandelis“ – daugiau kaip 100 elektros lempučių sietynas, pradėjo veikti pirmoji Lietuvoje elektrinė.

Šių reformų ir naujovių dėka Rietavas XIX a. II p. išgarsėjo visoje tuometinėje Rusijos imperijoje ne tik ekonominiiais pasiekimais, bet ir bendru Rietavo krašto žmonių išprusimu, jų kasdieninio gyvenimo prašviesėjimu.

Nepelnyta Oginskių kultūros paveldo, tuo pačiu ir M. K. Oginskio valstybinės, visuomeninės veiklos užmarštis pradėjo sklaidytis tik-tai 2000 m., kai buvo atkurta Rietavo savivalda. 2005 m., prasidėjus Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejiaus bendradarbiavimui su Baltarusijoje gyvenančiais Oginskių kultūros paveldo puoselėtojais, į projektą aktyviai įsijungus Regionų kultūrinių iniciatyvų centrui (RKIC), buvo subrandinta M. K. Oginskio 250-ųjų gimimo metinių (2015 m.) įprasminimo vizija ir veiklos gairės:

* M. K. Oginskio ir jo epochos rašytinio palikimo leidyba lietuvių kalba;

Rietavo dvaras XIX a. pabaigoje. Napoleono Ordos piešinys

* Kunigaikščių Oginskių istorijos archyvų tyrimų ir tarptautinių mokslinių konferencijų organizavimas;

* Tiriamųjų pažintinių ekspedicijų rengimas;

* M. K. Oginskio muzikinio palikimo sklaida Lietuvoje, tarptautinių festivalių organizavimas;

* Ryšių su M. K. Oginskio provaikais kitose Europos šalyse paieška;

* Paskutinės kunigaikščių Oginskių rezidencijos – Rietavo dvaro sodybos – restauravimo programos aktualizavimas;

* Prielaidų apibendrintai jubiliejaus parengiamųjų darbų programos sudarymui formavimas.

Kryptingai plečiantis partnerystės ryšiams (Lietuvos istorijos institutas (LI), Lietuvos Bajorų karališkoji sąjunga, Žemaičių dailės muziejus (ŽDM), kiti Respublikos muziejai, organizacijos, kultūros puoselėtojai) per šį laikotarpį (finansiška remiant Lietuvos tūkstantmečio direkcijai, Kultūros ministerijai, Kultūros paveldo departamentui, Rietavo savivaldybei, privatiems rėmėjams – UAB „Sauslaukio statyba“, UAB „Plungės Jonis“, UAB „Plungės lagūna“, UAB „Elgama elektronika“, UAB „Eurohansa TTT“ ir kt.), sėkmingai buvo įgyvendinta M. K. Oginskio 250-ųjų gimimo metinių įprasminimo pirmojo etapo darbų programa:

* RKIC rūpesčiu prasidėjo M. K. Oginskio rašytinio palikimo, kitų teminių knygų leidinių leidybos darbai (M. K. Oginskis „Atsiminimai“ 1 t., M. K. Oginskis „Priesakai sūnui“, „Polonezų kelias“, S. Tyzenhauzaitė „Reminiscencijos“, „H. Oginskytė arba švedai Lenkijoje“, Gabrielė Giunterytė-Puzinienė „Vilniuje ir Lietuvos dvaruose“, teminiai „Žemaičių žemės“ žurnalai apie Rietavą, Plungę, Oginskius ir kt.).

LII LDK istorijos skyriaus mokslininkams koordinuojant prasidėjo Oginskių archyvų tyrimai. (Tyrimų medžiaga kas metai pristatoma tradicinėse Rietave tarptautinėse mokslinėse konferencijose „Kunigaikščių Oginskių kultūrinės veiklos pėdsakais“).

Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejiaus iniciatyva surengta visa eilė tarptautinių tiriamųjų ekspedicijų (Baltarusija – 2005 m., Lenkija – 2006 m., Lietuva – 2007 m., Italija – 2008 m.).

Į projektą aktyviai įsijungus Didžiojoje Britanijoje gyvenančiam M. K. Oginskio provaikaičiui kompozitoriui, pianistui, Rietavo garbės piliečiui Ivui Zaluskui, daugeliui mūsų Respublikos ir Baltarusijos atlikėjų, Rietavo muziejui koordinuojant, surengta daugiau kaip 30 šviečiamosios-koncertinės programos „Polonezų kelias“ pristatymų Lietuvos dvarų kultūros židiniuose, kurie vienaip ar kitaip susiję su Oginskių gyvenimu ir veikla;

Didelio visuomenės dėmesio sulaukė Plungėje Žemaičių dailės muziejiaus organizuojami tarptautiniai festivaliai, pavadinti Mykolo Kleopo Oginskio vaikiaičio, Plungės dvaro sodybos architektūrinio ansamblio fundatoriaus Mykolo Oginskio vardu, taip pat Kauno valstybinės filharmonijos tradiciniai klasikinės muzikos renginiai, vykę Rietavo šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje.

ROKIM iniciuota ir įgyvendinta kompaktinių diskų leidyba (DVD „Tėvynės ilgesio genas“ I d. – 2007 m., II d. – 2008 m.; CD „M. K. Oginskis. Atsisveikinimas su Tėvyne“ – 2009 m.).

Šie konkretūs M. K. Oginskio 250-ųjų metinių projekto I etapo darbai, augantis visuomenės susidomėjimas istoriniu kunigaikščių Oginskių paveldu, M. K. Oginskio asmenybe, jo kūrybinio palikimo, sudaro motyvuotas prielaidas sėkmingam antrojo darbų eta-

Venecija. Vyto Rutausko nuotrauka

po 2010–2015 m. įgyvendinimui.

RIETAVO INICIATYVINĖ GRUPĖ:

Įvertindama II etapo vizijos regioninį, tarptautinį kontekstą ir viso projekto svarbą:

* Istoriskai pagrįsto regioninio ir tarptautinio kultūrinio bendradarbiavimo plėtrai, turizmo vystymui;

* Koordinuotam Oginskių kultūros paveldo Lietuvoje įvardijimui ir išsaugojimui;

* Gilesniam Oginskių rūpesčiu XIX a. Rietave įgyvendintų reformų, švietimo, kultūros, mokslo, technikos naujovių kompleksiško suvokimui ir dvaro sodybos tolesnių restauravimo darbų programos vystymui;

Suprasdama Rietavo intelektualinių, politinių, materialinių resursų šio projekto tolesniam vystymui ribotumą, yra pasiruošusi:

Kreiptis į Lietuvos Respublikos Vyriausybę su prašymu sudaryti organizacinį komitetą Mykolo Kleopo Oginskio 250-ųjų gimimo metinių apibendrintos programos paruošimui numatant finansinę paramą šios programos įgyvendinimui;

Inicijuoti Vilniaus miesto, Kaišiadorių, Trakų, Elektrėnų, Plungės, Vilkaviškio, Lazdijų rajonų (čia daugiausiai išlikę Oginskių gyvenimo ir veiklos pėdsakų) atstovų, t. p. kitų suinteresuotų institucijų ir organizacijų atstovų pasitarimą dėl bendradarbiavimo sprendžiant išlikusių Oginskių kultūros paveldo objektų išsaugojimo, įvardijimo ir kultūrinio turizmo plėtros problemas.

M. K. OGINSKIO 250-ŪJŲ GIMIMO METINIŲ ĮPRASMINIMO RIETAVO INICIATYVINĖS GRUPĖS VARDU:

Vytas Rutkauskas, Rietavo Oginskių kultūros istorijos muziejaus direktorius

Antanas Černeckis, Rietavo savivaldybės meras

Hab. dr. prof. Leonas Ašmantas, Rietavo kraštiečių klubo prezidentas

Aušra Liutkutė, solistė, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos dėstytoja

Jonas Bačinskas, Žemaitijos kolegijos direktorius

Lidija Rėkašienė, Rietavo savivaldybės Švietimo, kultūros ir sporto skyriaus vedėja

Rita Urniežienė, Rietavo meno mokyklos direktorė

Nijolė Krajiniienė, Rietavo viešosios bibliotekos direktorė

Vytautas Kažukauskas, Rietavo kultūros centro direktorius.

Mykolas Kleopas Oginskis

SVARBESNĖS DATOS IR ĮVYKIAI

PARENGĖ VYTAS RUTKAUSKAS

Oginskių giminės herbas. Nuotrauka iš Sergejaus Verameičiko archyvo

Kunigaikštis, valstybės ir visuomenės veikėjas Mykolas Kleopas Oginskis gimė 1765 m. rugsėjo 25 d. Guzove, netoli Varšuvos (Lenkija), o mirė 1833 m. spalio 15 d. Florencijoje (Italija).

Tėvas – Andrius Oginskis (1740 04 13–1787 09 12) buvo Ašmenos, Guzovo, Kadarijos, Mockų, Platelių seniūnas, Seimo narys (nuo 1758 m.), ypatingasis pasiuntinys Peterburge (1769), Vienoje (1771–1772; 1774); LDK referentas (1771); LDK didysis kancleris (1773); Trakų kaštelionas, ATR senatorius (1778), Trakų vaivada (1783).

Motina – Paulina Šembek, Bresto seniūno, generaladjutanto Marko Šembek dukra.

1786 m. Mykolas Kleopas Oginskis kaip Trakų vaivadijos atstovas išrenkamas į Abiejų Tautų Respublikos (ATR) Seimą.

(Deleguojamas tikrinti Lenkijos Karalystės išdo sąskaitas. Išrenkamas LDK išdo komisijos nariu. Vadovauja Lietuvos–Rusijos pasienio nuo Palangos iki Bresto muitinių tarnybų patikrinimo komisijai. Parengia detalius pasienio topografinius žemėlapius. Išsiaiškina, Seime paviešina ir blokuoja neteisėtą išdo monetų kaldinimą, kuris buvo vykdomas Rusijos pasiuntinybės nurodymu).

(Nukelta į 70 p.)

Kunigaikštis Mykolas Kazimieras Oginskis (1728–1800). Dailininkas nežinomas. Nuotrauka iš Sergejaus Verameičiko archyvo

Kompozitorius, politikos veikėjas kunigaikštis Mykolas Kleopas Oginskis (1765–1833). Dailininkas Fransua Grenje (1793–1867). Paveikslas iš J. K. Vilčinskio albumo „Vilniaus archeologijos muziejus“ (1858–1859)

1787 m. Rusija ir Austrija įsitraukia į karą su Turkija. Prasideda Švedijos-Rusijos karas. Rusija atitraukia iš ATR savo kariuomenę.

1788 m. spalio 6 d. pradeda darbą Ketverių metų (Konstitucinis) Seimas.

1789 m. M. K. Oginskiui skiriamos Lietuvos kardininko pareigos, jis apdovanojamas Baltojo Erelio ordinu.

1790 m. kovo 20 d. M. K. Oginskis paskiriamas ypatinguoju pasiuntiniu ir įgaliotuoju ministru į Hagą. Šias pareigas jis eina iki 1791 m. rugsėjo.

1790 m. gruodžio 9 d. prasideda slapta M. K. Oginskio diplomatinė misija Londone. Susitikimai su premjeru Viljumu Pitu, karaliumi Jurgiu III. Misija užbaigiama 1791 m. sausio 25 d.

1791 m. gegužės 3 d. Seimas priima Gegužės 3-osios Konstituciją (Pirmoji Konstitucija Europoje). („Jeigu tai būtų įvykę prieš 18 mėnesių, valstybė būtų išgelbėta“ M. K. Oginskis).

1791 m. spalio 21 d. Seimas priima Abiejų Tautų savitarpio garantijos įstatymą (suvienodinamas atstovų skaičius).

1791 m. balandžio 27 d. Peterburge parengiamas Targovicos konfederacijos aktas.

1792 m. gegužės 3 d. Varšuvoje iškilmingai pažymint Konstitucijos metines, Rusija pasiruošusi bet kuriuo momentu pradėti karinę

Kairėje – Trakų vaivada, kunigaikštis Tadas Oginskis (1712–1783 / 1711–1789). Iliustracija iš J. K. Vilčinskio „Vilniaus albumo“, II ser., 7 sąs. Dailininkas Ogiustas Lemuanas (Lemoine Auguste, 1822–1869) portretą sukūrė pagal nežinomo autoriaus Tado Oginskio portretą, buvusį Vilniaus šv. Jonų bažnyčios Dievo kūno koplyčioje

intervenciją – prie ATR sienos išrikiuota 100 000 kareivių armija.

1792 m. gegužės 14 d. Targovicoje skelbiamas konfederacijos aktas. Į ATR įžengia Rusijos kariuomenė, kuri per tris mėnesius užima visą teritoriją (birželio mėnesį – Vilnių; rugpjūčio mėnesį – Varšuvą).

1792 m. liepos mėnesį Targovicos šalininkai Vilniuje sutelkia generalinę LDK konfederaciją. Konfederatų nurodymu sekvestruojamas visas M. K. Oginskio turtas. 1792 m. liepos 23 d. karalius Stanislovas Augustas pasirašo Targovicos konfederatų aktą.

1792 m. rugsėjo 11 d. Breste Lenkijos ir LDK konfederatai susijungia ir sudaro ATR generalinę konfederaciją. Sudarytas generalitetas anuliuoja Konstitucinio Seimo sprendimus.

1792 m. gruodžio – 1793 m. sausio mėnesiais vyksta M. K. Oginskio derybos Peterburge.

1793 m. gegužės 12 d. M. K. Oginskis paskiriamas LDK didžiuoju išdininku. (Finansinė katastrofa: LDK išdo kasoje Gardine – nė grašio).

1793 m. sausio 23 d. Rusija ir Prūsija pasirašo ATR II-ojo padalijimo sutartį. ATR paliekama tikrai 34 proc. teritorijos ir 4 milijonai gyventojų.

1793 metų rudenį, apsuptas rusų kariuomenės, Gardino Seimas ratifikuoja ATR II-ojo padalijimo sutartis.

1794 m. kovo 24 d. ATR prasideda generolo Tado Kosciuškos (JAV pilietinio karo didvyris) vadovaujamas sukilimas.

M. K. Oginskis Vilniuje prisiekia Lietuvos tautinei aukščiausiai tarybai ir vilniečiams. („Tėvynės labai įnešu savąją dalį: turtą, gyvenimą, darbą“ – 1794 04 29). Vyksta M. K. Oginskio vadovaujami kariniai reidai į Voločiną, Vyšniavą, Iveničių, Daugpilį. Jų metu siekiama atitraukti nuo Vilniaus apsiausties rusų kariuomenę.

1794 m. lapkričio 5 d. T. Kosciuškos sukilimas numalšinamas.

1794 m. lapkričio – 1801 m. lapkričio mėnesiais – pirmoji M. K. Oginskio emigracija (Viena, Venecija, Paduva, Florencija, Verona, Ravena, Spaleto, Neapolis, Roma, Livorną, Malta, Smirna, Mahalicas (...)). Užsienyje M. K. Oginskis siekia konsoliduoti išblaškytas patriotų pajėgas, ieškoti kitų valstybių paramos, kad būtų išlaisvinta Tėvynė.

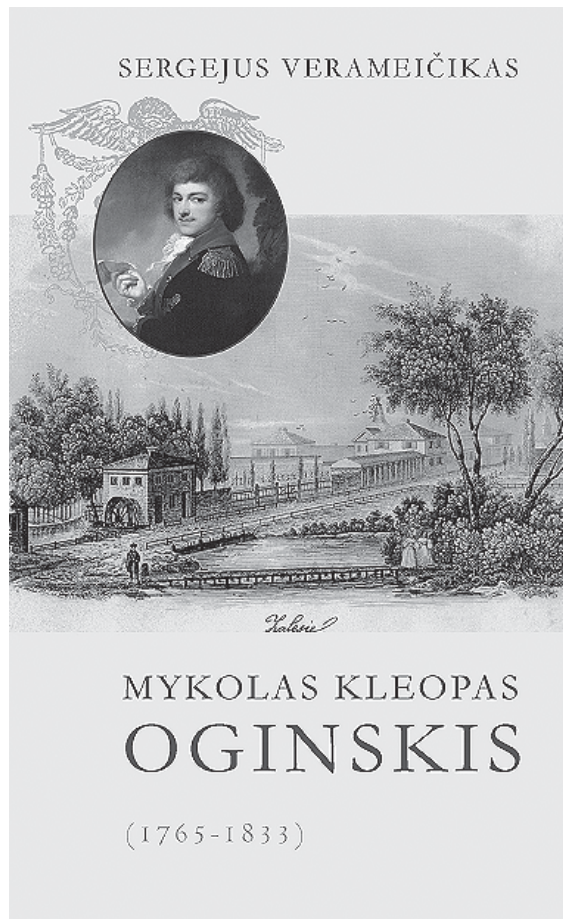
1795 m. rugpjūčio mėn. patriotinių pajėgų vadovybė M. K. Oginskį pasiunčia slaptai misijai į Konstantinopolį. Čia bandoma įtraukti Turkijos sultoną Selimą III į karinį konfliktą su Rusija. M. K. Oginskis parašo laišką Napoleonui, kuriame prašo karinės pagalbos. Gautame atsakyme siūloma „apsiginkluoti ir būti pasirengusiems, nes agresyvių kaimynų parklūpdyta tauta gali atsikelti tik su ginklu rankose“. Misija baigėsi 1796 m. lapkričio 6 dieną. Konstantinopolyje kyla maras. M. K. Oginskis per Balkanus (čia irgi maras) keliauja link Tėvynės. Bukareštas, Jašai, Jablonovas, Lvovas, Krokava, Vroclavas, Drezdenas, Berlynas; Paryžius. Ataskaita patriotų deputacijai apie misiją Turkijoje, susitikimas su ministru Šarliu Delakrua. Briuselis, Hamburgas, Paryžius.

1797 m. gruodžio mėnesį susitinka su Napoleonu.

Varšuva, Gardinas – 1801 m. lapkritis.

Emigracijoje M. K. Oginskį nuolat sekė Rusijos samdyti sekliai. Jis keitė pavardę po pavardės (Michailovskis, Džonas Riedelis, M. Martenas, Valerijonas Dzeduščickis), o Peterburge, aukštuomenės pokyliuose, vis dažniau skambėjo... Oginskio polonezai. Skambėjo jie ir kitose šalyse – augo jų populiarumas.

1794 m. gruodžio – 1795 m. sausio mėnesiais M. K. Oginskis atsisako priimti Jekaterinos II malonę, kuri jam pasiūloma tarpinin-

Sergejus Verameičiko knygos „Mykolas Kleopas Oginskis (1765–1733)“ viršelis. Išleido Regionų kultūrinių iniciatyvų centras 2008 m. Dailininkė Deimantė Rybakovienė

kaujant Rusijos ambasadoriui N. Repninui, generolui A. Suvorovui. Dėl šio M. K. Oginskio sprendimo visos jo turėtos valdos buvusios Lenkijos, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijose sekvestruojamos.

1795 m. lapkričio 25 d. Jekaterinai II reikalaujant Gardine ATR karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis pasirašo sosto atsakymo aktą.

1795 m. spalio 24 d. Rusija ir Austrija pasirašo ATR III-ojo padalijimo sutartį.

1797 m. Peterburge Rusija, Prūsija ir Austrija pasirašo ATR padalijimo konvenciją. Taip Abiejų Tautų Respublikos ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės vardas ištrinamas iš Europos politinių žemėlapių.

1798 m. vasario 12 d. Peterburge mirė buvęs karalius Stanislovas Augustas Poniatovskis.

1802 m. vasario 16 d. M. K. Oginskį Peterburge priima caras Aleksandras I.

1802 m. M. K. Oginskis persikelia gyventi į Zalesę (Baltarusija), (Nukelta į 72 p.)

(Atkelta iš 71 p.)

savo dėdės Pranciškaus Ksavero Oginskio dvarą.

1803–1806 m. carui Aleksandriui I pasiūlius, M. K. Oginskis įsijungia į imperijos švietimo reformos, kuri buvo vykdoma pagal ATR edukacinės komisijos modelį, darbą. Jis padeda Adomui Čartoris-kiui formuoti Vilniaus švietimo apygardą, kuri apėmė 8 gubernijas (Vilniaus, Gardino, Minsko, Vitebsko, Mogiliovo, Kijevo, Voluinės, Podolės). Buvusi Vilniaus vyriausioji mokykla pavadinama Vilniaus imperatoriškuoju universitetu. M. K. Oginskiui suteikiamas Vilniaus universiteto mokslo tarybos garbės nario vardas. Jo dėka reabilituojamas būsiamasis rektorius (1806–1815) Jonas Snedeckis. M. K. Oginski rūpinasi materialine parama universitetui, labdaros draugijos Vilniuje steigimu.

1804 m. Napoleonas karūnuojamas Prancūzijos karaliumi.

1807 m. Napoleonas ir Aleksandras pasirašo Tilžės sutartį.

1807–1810 m. – M. K. Oginskio kelionė į Italiją, Prancūziją, nauji bandymai išsiaiškinti Napoleono ketinimus dėl ATR atkūrimo. Paskutinis susitikimas su Napoleonu Paryžiuje. „Lenkijos nepriklausomybė tėra iliuzija“ – apibendrina susitikimų rezultatus Napoleono maršalas Diurakas.

1810–1812 m. Rusijos caras Aleksandras I suteikia M. K. Oginskiui senatoriaus ir slaptojo patarėjo pareigas vakarinių imperijos gubernijų klausimams. M. K. Oginskis parengia ir carui įteikia LDK atkūrimo pirminius dokumentus ir 266 straipsnių apimties Konstitucijos projektą. Planuojama konkrečiai baudžios panaikinimo programa 1812–1821 m. – kasmet po 10 procentų.

1812 m. birželio 24 d. Napoleonas su 600 000 kareivių armija ties Kaunu persikelia per Nemuną. Tomis dienomis Vilniuje su didelėmis iškilėmis sutiktas ir viešėjęs Rusijos caras Aleksandras I M. K. Oginskiui ir kitiems jo bendraminčiams pareiškia, kad „reformoms nebeliko laiko“ ir pasitraukia iš Lietuvos. Kiek vėliau palieka Vilnių ir M. K. Oginskis.

Po Napoleono armijos katastrofos M. K. Oginskio puoselėta savarankiškos LDK atkūrimo idėja palengva virto iliuzija.

1817 m. M. K. Oginskis Vilniuje išleidžia dvi romansų ir polonezų rinktines. Gautas lėšas perduoda labdaros draugijai.

Prasidėjus naujoms represijoms prieš patriotiškai nusiteikusią inteligentiją, M. K. Oginskis ryžtasi emigruoti.

1822 m. lapkritį – paskutinė M. K. Oginskio kelionė į Rietavą, būsimąją paskutinę kunigaikščių Oginskių rezidenciją.

1823–1833 m. M. K. Oginskis Florencijoje. Čia jis praleidžia

Iš kairės: Tado Pranciškaus Oginskio dvaro sodyba Hanutoje XIX a.; kunigaikščių Oginskių Zalesės dvaro sodyba XIX a. Napoleono Ordos piešiniai

paskutinįjį savo gyvenimo dešimtmetį (savanoriška emigracija ar neformali tremtis?). Čia jis užbaigia rašyti garsiuosius savo „Atsiminimus“ („Memoires de Michel Oginski“ [...]), „Laiškus apie muziką“, čia jį 1829 m. pirmą kartą aplanko Adomas Mickevičius ir jo bičiulis Antonis Odinecas. Iš čia M. K. Oginskis liūdnei stebi dramatiškus 1831 m. įvykius pavergtoje Tėvynėje – antrąjį sukilimą, kuriame aktyvaus organizatoriaus rūpesčius teks išgyventi jo dukters Amelijos vyrui Karoliui Zaluskiui, iš dalies ir sūnui Irenėjui. Dar labiau subręš mintis, kad ginklu atkurti Tėvynės laisvę, nugalėti šimteriopai galingesnę Rusijos karinę galybę nepavyks. Aiškėja, kad visą dėmesį reikia sutelkti į socialines reformas, švietimą kultūrą mokslo, technikos progreso puoselėjimą. Šios M. K. Oginskio idėjos po jo mirties bus įgyvendintos Rietave.

Čia M. K. Oginskio sūnus Irenėjus 1835 m. panaikino baudžiavą, 1859 m. įsteigė pirmąją Lietuvoje žemės ūkio mokyklą. M. K. Oginskio vaikai Bogdanas 1872 m. atidarė pirmąją Lietuvoje šešiametę muzikos mokyklą, 1882 m. nutiesė pirmąją telefono liniją į Plungę, Kretingą. 1892 m. Rietave jo rūpesčiu buvo pastatyta pirmoji Lietuvoje elektrinė. Rietave buvo organizuojamos žemės ūkio parodos, suklestėjo parkas, orkestrų muzikinės tradicijos.

TRUMPA MYKOLO KLEOPO OGINSKIO ŠEIMYBINIO GYVENIMO ĮVYKIŲ SANTRAUKA:

1789 m. gegužės 17 d. M. K. Oginskis vedė Ciechanovo vaivados Antonio Lasockio dukrą Izabelę Lasocką (1778–1833).

M. K. Oginskio vaikai iš jo pirmosios santuokos:
Tadas Antanas (1800–1884);
Pranciškus Ksaveras (1801–1837);

1803 m. M. K. Oginskis vedė 1794 m. sukilimo dalyvio Kajetono Nagurskio našlę Mariją de Neri (1764–1852).

M. K. Oginskio vaikai iš jo antrosios santuokos vaikai:
Amelija (1803–1858);
Sofija (1807–1807);
Irenėjus (1808–1883);
Ema (1809–1871);
Ida (1813–(?)).